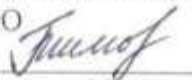

Муниципальное бюджетное образовательное учреждение средняя
общеобразовательная школа № 2 И.С. Иванова с дошкольными группами

Рассмотрено на заседании МО
Руководитель МО
Тимофеев М.Ф.
« 31 » августа 2016 г.

Согласовано
Зам.директора по УМР
Данилова И.Е.
« 31 » августа 2016 г.

Рабочая программа по КУЛЬТУРЕ НАРОДОВ РС(Я)
2016 - 2017 учебный год

ФИО учителя: Афанасьева Октябрина Федотовна

Предмет: культура народов Республики Саха (Якутия)

Класс: 7

Количество часов в неделю: 1 час.

Количество часов по программе: 32 ч.

Составлено в соответствии с программным требованием, рекомендовано Министерством образования Республики Саха (Якутия).

В тематическом планировании отражены подробно типы уроков, цели, справочные материалы, домашние задания

Быһаарыы сурук

Норуот уйэлэргэ елбет-суппэт барба баайа – кини национальнай культурата уонна искусствота буолар. Оттон национальнай культура диэн норуот олоххо-дьаһахха, улэбэ-хамнаска, ей-санаа, сир-майгы еттунэн атын омуктартан туох уратыны айбыта-туппута барыта ааттаныан сеп.

Саха ыччата кыра сааһыттан норуот терут культуратын этигэр-хааныгар ицэрэн, тереебут буоруттан силистээх-мутуктаах, толору куттаах-сурдээх, саха норуотун салгыыр, ураацхай омугу ууһатар кини буолан тахсыахтаах. Ол иһин бу предмети уерэтэргэ маннык тосхоллору тутуһуохха сеп:

- 1) Норуот культуратын уунэр келуенэбэ ситимин быһыта тыппакка, биир тиһигинэн (системанан) билиһиннэри;
- 2) Норуот тугу айбытын «кырааскалаан-тупсаран», «ыраастаан-чыыскалаан» биэрбэккэ, хайдах баарынан ыччакка тириэрдии;
- 3) Уерэби билици кэм уустук усуллубуйатын кытта сатаан дьуерэлээн, олоххо, ейге-санааба мындыр (философскай) сыһыаны ыччакка кердериу.

Терут культураны оскуолаба уерэтэргэ маннык араас еруттээх сыал-сорук турар:

- 1) Обо-ыччат харабын аһан, болбонтотун тардан, интэриэһин кебутуу, билиитин-керуутун кэцэтии, хацатыы;
- 2) Эдэр кини уйулбатын уһугуннаран, иһирэх иэйиитин сайыннаран, норуота тугу айбытын сэргээн-кэрэхсээн, долгуйар-дуоһуйар гына иитии;
- 3) Уерэтэр матырыйаалы бугуцу олоххо сыһыаран, ыччакка утуе ейу-санааны ицэри, сирдээх быһыыны-майгыны олохсутуу;

- 4) О5о тылын-еһун байытан, сааһылаан сацарар, кэккэлээн кэпсиир, оһуордаах-уобарастаах уус тыллаах киһи оцоруу;
- 5) О5ону кыра сааһыттан кылыһахтаах ырыалаах, чуор тойуктаах, утукэн уцкууһут, бэртээхэй битиһит буоларга уерэтии, уһуйуу, дьобурун тобулуу, талаанын таһаары;
- 6) Уунэр келуенэ5э тереебут норуотун мындыр ейун, амарах сурэ5ин, уран тарба5ын ытыктаан, онон киэн туттан, киһи кэккэтигэр, омук ортотугар тэццэ сананан сылдыар дьицнээх интернационалист буоларыгар олук ууруу;
- 7) О5ону норуот айымньытын хомуйар, суруйар, уерэтэр, чинчийэр идэ5э чугаһатыы.

Бу программа «Саха сирин терут омуктарын культурата» (кылгатаан «Терут культура») диэн предмет ис хоһоонун суруннуур матырыяал курдук бэриллэр. Манна олобуран оройуон, оскуола, учуутал баар усулуобуйа5а дьуерэлээн, олохтоох матырыяалы киэцник киллэрэн, эбэн-ке5урэтэн, бэйэтигэр септеех программа оцостон улэлиир кыахтанар.

Учебник суох кэмигэр оболор уруокка тылдыт курдук кылгас бэлиэ, «Айымньы тэтэрээтэ» оцостоллор. Сыл ахсын реферат суруйаллар. Уерэхтэрин бутэрэллэригэр тумук улэ суруйан, кемускээн, оскуола5а ейдебунньук хаалларар. Ба5а еттунэн зачет, экзамен да туттарыахтарын син.

Туз былыргы ебугэлэрбит этэллэринэн, ат елер – майдан хаалар, эрэт елер – аат-суол хаалар, сордоц елер – тииһэ хаалар, ырыаһыт елер – ырыата хаалар. Ус саха дьолун иһин, кун сириттэн суппэтин туһугар норуот культуратын уунэр келуенэ5э ситимин быспакка ийтиц-уерэтиц.

7 кылаас (32 чаас)

№	Бытыл лыхтаах кунэ	Бытыл лар кунэ	Уруок темата	чааһа	Уерэнээччи тугу билиэхтээ5э, сатыахтаа5а	Уеруйэхтэри иитии (Формирование УУД)	ИКТ компетентно сть	Дьиэ5э улэ
1	08.09		Итэ5эл – норуот тына, олоххо кууһэ, утуе5э- сырдыкка дьулуура	1		Уеруйэхтэри иитии (Формирование УУД) Тылын сайыннарар ба5аны уескэтии (потребность в совершенствовани и собственной речи). Тереебут тылын бар5а баайын сыаналыыр, тыл кэрэтигэр умсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыа5ын толору туьанарга, тылын- еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сибилии этэргэ, кэпсииргэ дьулууар. Бэйэни салайынар- дьаанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук	Сахалыы уерэ5и сайыннара р интернет сайтартан туьалаах, наадалаах информаци яны булан, сепке наардаан туьанар; Тиэкиьи компьютер га сахалыы шрибинэн бэйэтэ тэтимнээхт ик бэчээттиир Интернет ненуе сахылыы ытыллар араас тэрээиннэ тереебут тыл литературна	
			Саха итэ5элэ. Сизэр- туом, угэстэр	10				
2	15.09		Хараца куустэр. Айыл5а дьайыылара. Туерт сурун тыал.	1				
3	22.09		Куһа5ан тыын. Хара дьай. Кыдьык. Дьалыц.	1	Дьай ыһар, урэйэр куус; дьон кутун сии сатыыр; кырыыһынан суолланар. Дьайдар киһи сурун сизэн кууһун мелтетеллер, оччо5о киһи айар-тутар кыа5а суох сутэр, кэскилэ кыччыыр.			
4	29.09		Кир. Холорук. Охсор. Куту уоруу (кетутуу). Кэйээр уо.д.а. ейдебуллэр	1	Сизэр-майгы етунэн керен алдьатар куус. Кир – дьай, абааһы, киһини сиир куус. 3 керуцнээх: ей-санаа кирэ; эт- сиин кирэ; удьуор устун сылдыар Кир.			
5	06.10		Кир. Холорук. Охсор. Куту уоруу (кетутуу). Кэйээр уо.д.а. ейдебуллэр	1				
6	13.10		Хараца куус туһунан ейдебул материалистической теруттэрэ	1				
			Куһа5ан тыынтан кемускэнии- харыстаныы					
7	20.10		Сырдык куустэр	1	Сырдык куус туһунан			

8	27.10		Сырдык куустэр	1	практической ейдебул суолтата:	туруорунан	й	
9	10.11		Куустээх от. Дьоллоох таас. Айыы дьербете (сиэгитэ). Далбыыр. Сургуур. Дьураа. Баба уцуоба. Эмэгэт. Туктуйэ5э хаайыы. Кыйдааһын. Елуу суолун буелээһин. Туом о.д.а.	1	учугэйгэ тардыһыы, сана кууһэ, эрэл, айылбаны ытыктааһын, бэйэни харыстаныы.	кедьуустээхтик улэлиир. Билиини-керууну ылар уеруйэх: Сахалыы уерэх-наука литературатыттан (тылдыттартан, ыйынньыктартан, энциклопедиялартан, араас кинигэттэн) туяаннаах информацияны, билиини дебеннук булар, бэлиэтэнэр, тумэр, ситимниир араас ньыманы табыгастаахтык туяанар. Бэйэни салайынар-дьаанар уеруйэхтэр Хонтуруолланыы. Бэйэ суругун кэтэнэр, албаа суох суруйарга кыаллар. Уеруйэхтэри иитии (Формирование УУД) Тылын	нуорматын тутууан, кехтеехтук кыттар. Сахалыы уерэх-наука литературатыттан (тылдыттартан, ыйынньыктартан, энциклопедиялартан, араас кинигэттэн) туяаннаах информацияны, билиини дебеннук булар, бэлиэтэнэр, ситимниир араас ньыманы табыгастаахтык туяанар. Сахалыы тахсар о5о5о аналлаах республика	
10	17.11		Куустээх от. Дьоллоох таас. Айыы дьербете (сиэгитэ). Далбыыр. Сургуур. Дьураа. Баба уцуоба. Эмэгэт. Туктуйэ5э хаайыы. Кыйдааһын. Елуу суолун буелээһин. Туом о.д.а.	1				
11	24.11		Ытык кыыллар-кетердер	1				Реферат. Дойдум ытык кыыллара, кетердере
12	01.12		Тотем. Хотой, эһэ, кыталык, куба, тыцырахтаах кетер арааһа о.д.а.	1	Тотем туһунан ейдебул. Итэ5эли кытта сибээстээх кыыл-кетер туһунан кэпсээннэри, сэһэннэри аабыы. Айылба5а сыһыан туһунан кэпсэтии.			
13	08.12		Тотем. Хотой, эһэ, кыталык, куба, тыцырахтаах кетер арааһа о.д.а.	1				
14	15.12		Тотем. Хотой, эһэ, кыталык, куба, тыцырахтаах кетер арааһа о.д.а.	1				
15	22.12		Исторической керуу	2				

16	12.01		А.Я.Уваровской «Ахтыылар»	1	А.Я.Уваровской «Ахтыылар» - сахалы тылынан суруллубут бастакы уус-уран айымны. Автор олобо, демократической-гуманистической керуулэрэ, саха норуотугар сыһыана. Айымны олобу дьицнээхтик кердоруутэ.	сайыннарар бабаны уeskэтии (потребность в совершенствовани и собственной речи). Тереебут тылын барба	, улуус, оскуола хаыаттары н-сурунаалларын («Кэскил», «Чуораанчык», о.д.а) тьигин быспакка аабар, араадыан	
17	19.01		А.Я.Уваровской «Ахтыылар»	1	Саха бастакы интеллигеннэриттэн биирдэстэрэ. Кини олобо, Л.Н.Толстойу кытта билсиһиитэ.	баайын сыаналыыр, тыл кэрэтигэр умсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору	ан, телевизоры нан сахалы биэриилэри сэргээн истэр-керер, уерэбэр, чинчийэр, айар улэтигэр туьанар. Сахалы уерэби сайыннара р интернет-сайттан туьалаах, наадалаах информаци яны булан,	Реферат
18	26.01		П.Н.Сокольников врач	1	Саха бастакы интеллигеннэриттэн биирдэстэрэ. Кини олобо, Л.Н.Толстойу кытта билсиһиитэ.	туьанарга, тылын-еун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сийилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар.	араадыан ан, телевизоры нан сахалы биэриилэри сэргээн истэр-керер, уерэбэр, чинчийэр, айар улэтигэр туьанар. Сахалы уерэби сайыннара р интернет-сайттан туьалаах, наадалаах информаци яны булан,	Матырыйа ал хомуйуу
			Сахалы культура, искусство 60-70 сс.	10				
19	02.02		Саха театра.	1	-Саха театра теруттэниитэ; -Режиссер Ф.Ф.Потапов айар улэтэ. Театр бу кэмцэ «Кыһыл ойуун», «Нара Суох», «Куерэгэй», «Айаал», «Суоһалдьыа Толбонноох» о.д.а. норуот айымныларынын туруоруута.; -эдэр драматург И.Гоголев театрга аһамыт улэлэрэ: «Кыталыктар кырдаллара», «Хотугу сибэкки» о.д.а.	Бэйэни салайынар-дьаанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруорунан кедьуустээхтик улэлиир. Тус сыбыан уеруйэхтэрэ. Сыал-сорук туруорунан кедьуустээхтик улэлиир.	Сахалы уерэби сайыннара р интернет-сайттан туьалаах, наадалаах информаци яны булан,	Саха культураты гар, искусствот ыгар сыһыаннаах саца событиелар, кинигэлэр тустарынан кэпсэтии, матырыйаал хомуйуу.
20	09.02		Саха театра.	1				
21	23.02		М.С.Щепкин аатынан театральнай училище саха идэтийбит артистарын бэлэмнээһиццэ утуетэ-ецете	1	Профессор В.П.Пашенная улэтэ. Училищени 1955, 1966, 1974сс. бутэрбит артистар			Хаһыат матырыйаалын хомуйуу
22	02.03		Ньурбатаабы кеһе сылдыар драматической	1	Саца суурээн кириитэ, этнической театр сабалааһыннара			Хаһыат матырыйаал

			театр айар улэтэ. Оройуоннарга народнай театрдар тэриллиилэрэ.		уонна былааннара.	Билиини-керууну ылар уеруйэх: Сахалыы уерэх-наука	сепке наардаан туяанар;	лын хомуйуу
23	09.03		Ньурбатаа5ы кеһе сылдьар драматической театр айар улэтэ. Оройуоннарга народнай театрдар тэриллиилэрэ.	1		литературатыттан (тылдьыттартан, ыйынньыктартан, энциклопедиялартан, араас кинигэттэн)	Тиэкии компьютер га сахалыы шрибинэн бэйэтэ тэтимнээхтик бэчээттиир ;	
24	16.03		Сахалыы ырыа, музыка сайдыыта	1	Биллиилээх композитор З. Винокуров ырыалара.	туяаннаах информацияны, билиини дебеннук булар, бэлиэтэнэр, тумэр, ситимниир араас ньыманы табыгастаахтык туяанар.	Интернет нунуе сахалыы ытыллар араас тэрээбиннэ теребут тыл литературн ай нуорматын тутуан кехтеехтук кыттар.	Биллиилээх композитордар ырыаларын уерэтии
25	23.03		Сахалыы ырыа, музыка сайдыыта	1	Уһулуччулаах ырыаһыттар А.Лыткина, Лев Попов, М.Попова. Дирижердар Г.Кривошапка, Ф.Баишева.	билиини дебеннук булар, бэлиэтэнэр, тумэр, ситимниир араас ньыманы табыгастаахтык туяанар.	Интернет нунуе сахалыы ытыллар араас тэрээбиннэ теребут тыл литературн ай нуорматын тутуан кехтеехтук кыттар.	Саха культураты гар, искусствот ыгар сыһыаннаах саада соботиелар , кинигэлэр тустарынан кэпсэтии, матырыйаал хомуйуу.
26	06.04		Саха музыкальнай театрын аһыллыыта (1971)	1	-Жигжит Батуев «Чурумчуку» балета. Евдокия Степанова – саха чулуу балерината. Саха балетын теруттээбит уцкууһуттэр: А.В.Посельская, М.Я.Жорницкая. Биллиилээх артистар А.Попов, Г.Баишев, А.Ултургашев, Н.Христофорова, Н.Посельская, К.Иванова о.д.а. айбыт оруоллара.	Хонтуруолланы. Бэйэ суругун кэтэнэр, албаа суох суруйарга кыаллар.	Интернет нунуе сахалыы ытыллар араас тэрээбиннэ теребут тыл литературн ай нуорматын тутуан кехтеехтук кыттар.	Саха культураты гар, искусствот ыгар сыһыаннаах саада соботиелар , кинигэлэр тустарынан кэпсэтии, матырыйаал хомуйуу.
27	13.04		Саха музыкальнай театрын аһыллыыта (1971)	1	-саха литературатын уонна искусствотын Куннэрэ Магадацца (1971), Башкирия5а уонна Москва5а (1972).	Бэйэни салайынар-дьаанар уеруйэхтэр Хонтуруолланы. Бэйэ суругун кэтэнэр, албаа суох суруйарга кыаллар.	Интернет нунуе сахалыы ытыллар араас тэрээбиннэ теребут тыл литературн ай нуорматын тутуан кехтеехтук кыттар.	Саха культураты гар, искусствот ыгар сыһыаннаах саада соботиелар , кинигэлэр тустарынан кэпсэтии, матырыйаал хомуйуу.
28	20.04		Саха сиригэр филармония аһыллыыта. Саха сиригэр бастакы Национальной опера уонна балет театра аһыллыыта (1992)	1	Филармония артистара Ю.Платонов, М.Колесова, С.Расторгуев, В.Заболоцкай, В.Татаринов, Ф.Колесов уо.д.а.	Бэйэни салайынар-дьаанар уеруйэхтэр: Сыл-сорук туруорунан кедьуустээхтик улэлиир.	Интернет кыа5ын	Саха культураты гар, искусствот ыгар сыһыаннаах саада соботиелар , кинигэлэр тустарынан кэпсэтии, матырыйаал хомуйуу.
29	27.04		Саха художниктара	1	-А.Н.Осипов – ССРС			матырыйаал

30	04.05		Саха художниктара	1	художниктарын Академиятын чилиэн-корреспондента. Э.Сивцев графиката. А.Н.Мунхалов айар улэтэ. Лауреат художниктар Н.А.Павлов, Э.И.Васильев, А.П.Собакин, Е.М.Шапошников о.д.а. айымньылары керуу, кэпсэтии. -Муосчуттар И.И.Попов, С.Н.Петров, К.М.Мамонтов о.д.а. айар улэлэрэ.	Тус сыбыан уеруйэхтэрэ. Тылын сайыннарар бабаны уeskэтии (потребность в совершенствовани и собственной речи). Тереебут тылын барба баайын сыаналыыр, тыл кэрэтигэр умсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору туьанарга, тылын-еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сьилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар. Бэйэни салайынар-дьаьанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруоруна кедьуустэхтик улэлиир. Билиини-керууну ьлар уеруйэх:	толору туттар, бэриллибит сорудабы интернеттэн булар. Докумуону компьютерга бэчээттиир. Сахалыы уерэби сайыннарар интернет сайтаран туьалаах, наадалаах информации булан, сепке наардаан туьанар;	лын хомуйуу.
			Хотугу омуктар билици культуралара	6				
31	11.05		Хотугу культура театр сценатыгар	1	Хотугу норуоттар айымньыларын Саха драматической театрыгар туруоруу. Юкагир суруйааччылары Семен Курилов «Ханидо уонна Халерха» романа, Геннадий Дьячков «Саһарба хоптото» драмата театр сценатыгар тахсыылара.	уьмсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору туьанарга, тылын-еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сьилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар. Бэйэни салайынар-дьаьанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруоруна кедьуустэхтик улэлиир. Билиини-керууну ьлар уеруйэх:	Сахалыы уерэби сайыннарар интернет сайтаран туьалаах, наадалаах информации булан, сепке наардаан туьанар;	
32	18.05		Хотугу культура театр сценатыгар	1	Хотугу норуоттар айымньыларын Саха драматической театрыгар туруоруу. Юкагир суруйааччылары Семен Курилов «Ханидо уонна Халерха» романа, Геннадий Дьячков «Саһарба хоптото» драмата театр сценатыгар тахсыылара.	уьмсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору туьанарга, тылын-еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сьилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар. Бэйэни салайынар-дьаьанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруоруна кедьуустэхтик улэлиир. Билиини-керууну ьлар уеруйэх:	Сахалыы уерэби сайыннарар интернет сайтаран туьалаах, наадалаах информации булан, сепке наардаан туьанар;	
33	25.05		Хотугу норуоттар ырыалара, уцкуулэрэ.	1	-Эбээн композитора Пантелеймон Старостин. Самодетельнай композитор Петр Старков ырыалара.	уьмсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору туьанарга, тылын-еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сьилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар. Бэйэни салайынар-дьаьанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруоруна кедьуустэхтик улэлиир. Билиини-керууну ьлар уеруйэх:	Сахалыы уерэби сайыннарар интернет сайтаран туьалаах, наадалаах информации булан, сепке наардаан туьанар;	- Национальнай ансамбллар
34			Хотугу норуоттар ырыалара, уцкуулэрэ.	1	Мелодистар – норуот ырыаһыттары Евдокия Бокова, Евдокия Слепцова, Илья Курилов, Петр Колесов толоруулары. Эдэр мелодистар Анатолий Степанов, Дмитрий Колесов, Василий Шадрин о.д.а.	уьмсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору туьанарга, тылын-еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сьилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар. Бэйэни салайынар-дьаьанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруоруна кедьуустэхтик улэлиир. Билиини-керууну ьлар уеруйэх:	Сахалыы уерэби сайыннарар интернет сайтаран туьалаах, наадалаах информации булан, сепке наардаан туьанар;	
35			Хотугу художниктар	1	Юрий Спиридонов, Николай Курилов улэлэрин керуу,	уьмсугуйар, этигэн тыл кууьун, кыабын толору туьанарга, тылын-еьун бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сьилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуьар. Бэйэни салайынар-дьаьанар уеруйэхтэр: Сыал-сорук туруоруна кедьуустэхтик улэлиир. Билиини-керууну ьлар уеруйэх:	Сахалыы уерэби сайыннарар интернет сайтаран туьалаах, наадалаах информации булан, сепке наардаан туьанар;	-«Розовая чайка» -

					кэпсэтии. -«Розовая чайка» - Хотугу норуоттар Ассоциацияларын сылга 4-тэ тахсар литературнай уус-уран уонна публицистической сурунаала (нууччалыгы тылыннан)			литературн ай уус-уран уонна публицист ической сурунаал
36			Хатылааһын	1				Реферат
37			Реферат кемускээһин	1				

Эбии литература

1. Тэрис. Айыы уерэ5э. «Ситим» КИФ, Дь., 1993. 159 с.
2. Федоров Г.Е., Егоров Н.Ф. Сэргэ тердугэр сэхэн. Я., 1991.
3. И.М.Спиридонов-Багдарыын Сулбэ. Уһуйээннэр, номохтор. Дь., 2004.
4. Д.И.Филиппов. Сэрэтии. Дь., 2007.
5. А.Я.Уваровскай. Ахтыылар. Дь., 1992.
6. Ю.И.Васильев, ф.н.к., «Уваровскай «Ахтыыллара»» ыстатыйата.
7. Семен Курилов «Ханидо уонна Халерха»
8. Геннадий Дьячков «Саһар5а хоптото» драмата
9. Федоров Г.Е., Егоров Н.Ф. Сэргэ тердугэр сэхэн. Я., 1991.
10. И.М.Спиридонов-Багдарыын Сулбэ. Уһуйээннэр, номохтор. Дь., 2004.
11. Д.И.Филиппов. Сэрэтии. Дь., 2007.
12. В.А.Кондаков. Алгыстар – эн кемускэллэриц. Дь., 2005 с. – 100 с.
13. Л.А.Федорова – Са5аана. Саха итэ5элин кылгас ейдебуллэрэ. –Дь.: Бичик, 2010. -48 с.